

**Kāzuss tiesas procesa izspēlei
Biznesa augstskolā Turība
2018
Civilajās un administratīvajās tiesībās**

[A] Visas kāzusā minētās personas, fakti un notikumi ir izdomāti, lai gan lietas apstākļus ir iedvesmojuši reāli notikumi Latvijā.

[B] Kāzusa risināšanā var tikt izmantots ikviens tiesību avots (arī starptautisko tiesību avoti un literatūra), Latvijas un ārvalstu tiesu nolēmumi, kā arī Latvijas un ārvalstu periodika un tiesībzinātnieku viedokļi. Sacensību dalībnieki var izmantot tiesību avotos ietvertos argumentus, taču viņi nevar atsaukties uz šo avotu tiesiski saistošo spēku (izņemot ārējiem normatīviem aktiem), ja tāds tiem piemīt, un viņiem nav arī obligāti jāpiekrīt to motivācijai un secinājumiem.

[C] Kāzusā aprakstītie viedokļi skaidro un raksturo pušu pozīciju. Dalībniekiem ir jāievēro prasījuma robežas, taču juridiskajai analīzei nav pilnībā jāsakrīt ar kāzusā aprakstītajiem pušu viedokļiem.

[1] Starp Zviedrijas Karalistes un Latvijas Republikas pilsoni Idu un Latvijas Republikas pilsoni Madaru Zviedrijas Karalistē 2014.gadā tika reģistrētas partnerattiecības.

Ida ar Madaru iepazīnās, kad Madara devās darba meklējumos uz Zviedrijas Karalisti. Abu partneru attiecības attīstījās diezgan strauji, un pēc 2 gadu attiecībām tās tika reģistrētas. Partneres attiecību reģistrēšanas brīdī bija 24 gadus vecas.

Madara bija bārene, kas 4 gadu vecumā tika ievietota bērnu aprūpes centrā, savus radus viņa nepazīna. Tāpēc Ida, uzzinot Madaras dzīves stāstu, ļoti vēlējās iepazīstināt viņu ar saviem radiem, lai Madara varētu izjust, kas ir ģimene un mājas siltums.

Idas vecāki bija lauksaimnieki, ar lielu saimniecību netālu no Jēnšepingas. Idas ģimenē bija vēl divi brāļi – Otto un Daniels. Vecākais no dēliem Otto turpināja savu vecāku iesākto un strādāja ģimenei piederošā saimniecībā. Savukārt Daniels bija bez konkrētas nodarbošanās, izmēģinot veiksmi dažādās jomās.

[2] Ida un Madara pēc partnerattiecību reģistrēšanas apmetās uz dzīvi Idas vecāku saimniecībā. Taču pēc neilga laika Madara, nevarot iedzīvoties Zviedrijā, lūdza Idu pārcelties uz dzīvi Latvijā, jo uzskatīja Latviju par savu dzimteni un mājām.

Ida, saprotot, ka nevēlas upurēt attiecības un vēloties nākt pretī Madarai, piekrita pārcelties uz dzīvi Latvijā.

Turklāt Rīgā Ida un Madara bieži apmeklēja biedrības „Jaunās Kristus liecības” pasākumus, jo uzskatīja, ka Dieva vārdam viņu dzīvē ir milzīgs spēks. Ievērojot to, ka abas partneres bija pārliecinātas, ka Dievs mīl visus, ir absolūti normāli diviem viendzimuma cilvēkiem veidot savienības. Ida un Madara aktīvi piedalījās „Jaunās Kristus liecības” rīkotajās publiskajās akcijās, aizstāvot viendzimuma attiecības un skatījumu uz šādu attiecību ietekmi uz mūsdienu sabiedrību. Madara un Ida bija vienas no spilgtākajām aktīvistēm, kas iestājās par viendzimuma attiecībām un kristīgām vērtībām. Pēc kāda laika, Madara kļuva par biedrības nodaļas vadītāju.

Partneres, turpinot savu kopdzīvi, apmetās īrētā dzīvoklī Rīgā, Sapieru ielā 13, un turpināja dzīvot parastu sociāli aktīvu dzīvi. Dzīvokļa īres līgums tika noslēgts uz 30 gadiem.

[3] 2018.gadā, kad partneres jau bija vairākus gadus nodzīvojušas kopā, nolēma, ka attiecības palikušas stabilas un var tikt sperts nākamais solis – viņas varētu adoptēt bērnu. Tādējādi partneres kopā sāka apmeklēt bērnu namus un interesēties par bērniem, kurus varētu adoptēt.

[4] Vienā no Latvijas bērnu namiem partneres satikās ar 8 gadus veco Mahmudu, kurš bija ieradies Latvijā 2017.gadā ar patvēruma meklējumos esošu ģimeni no Pakistānas. Veicot patvēruma procedūru, tiesībsargājošās iestādes konstatēja, ka Mahmuds nav ģimenes, ar kuru viņš ieradies, loceklis, līdz ar ko tika ievietots bērnu aprūpes iestādē, atzīstot, ka šāda rīcība būs nepilngadīgās personas interesēs.

Partneres, uzzinot Mahmuda stāstu, viennozīmīgi nolēma, ka vēlas adoptēt mazo Mahmudu.

[5] 2018.gada 3.janvārī Ida un Madara vērsās Rīgas pilsētas bāriņtiesā (turpmāk – Bāriņtiesa), informējot pēdējo par saviem nodomiem, izstāstot savu dzīvesstāstu, ka ir reģistrējušas kā partneres un ved kopēju saimniecību. Adopcijas motivācijā partneres norādīja, ka kopēji bērni

viņām būt nevar, līdz ar ko vēlas adoptēt bērnu un kļūt par parastu ģimeni. Papildus partneres norādīja, ka vienā no Latvijas bērnu namiem tika ievietots Mahmuds, kurš bija kārtīgs, ar labām sekmēm skolā, un visādā citādā ziņā patīkams bērns. Partneres būtu ļoti laimīgas, ja viņām būtu iespēja adoptēt tieši Mahmudu, jo viņas zina, kas ir vientulība, atstumtība un atsaucība.

Izpildot visas normatīvajos aktos noteiktās prasības, Madara iesniedza Bāriņtiesā pieteikumu, pievienojot normatīvos aktos noteiktos dokumentus.

[6] Pēc dokumentu saņemšanas Bāriņtiesa veica to pārbaudi, kā arī lūdza Idai iesniegt papildus ziņas par ģimenes locekļiem, kuri atrodas Zviedrijas Karalistē. Ida, saņemot pieprasījumu, iesniedza pieprasītās papildus ziņas.

[7] Saņemot visas nepieciešamās ziņas, Bāriņtiesa veica ģimenes izpēti un nolēma atteikt Madaru atzīt par adoptētāju. Bāriņtiesa konstatēja, ka divi viendzimuma cilvēki ved kopēju saimniecību, turklāt esot ar atšķirīgiem dzīves stāstiem. Ida augusi pilnvērtīgā ģimenē, savukārt Madara bija bārene, kura 4 gadu vecumā tika ievietota bērnu aprūpes iestādē. Madara strādā algotu darbu, ir ē nekustamo īpašumu ilgtermiņā, respektīvi, ved parastu un sociāli aktīvu dzīvi. Papildus, izvērtējot par Madaru iegūtās ziņas, Bāriņtiesa bija nosūtījusi Madaru pie psihologa, lai saņemtu atzinumu par personas piemērotību adopcijai. Psihologs secināja, ka Madara ir neatkarīga sieviete ar stingriem uzskatiem. Tomēr, ņemot vērā, ka parastas ģimenes modelis Madarai nav pazīstams, jo viņa bija dzīvojusi bērnu namā un tagad turpina dzīvot viendzimuma partnerattiecībās, Madaras spēja izaudzināt bērnu, nodrošinot harmonisku un stabilu dzīves vidi, ir apšaubāma. Neaugot ģimenē, Madara nepazīst vecāku lomu bērna audzināšanā, un tas var atstāt negatīvi ietekmi uz adoptējamo bērnu.

[8] Turklāt partnerattiecības ir Latvijas tiesībām nezināms civiltiesisks institūts, un Latvijā tiek aizsargāta tikai savienība starp vīrieti un sievieti. Minētais kopsakarā ar to, ka Madara nav augusi pilnvērtīgā ģimenē un vidē, rada pamatotas šaubas par to, ka viņa var būt par pilnvērtīgu aizbildni.

[9] Madara, saņēmusi Bāriņtiesas atteikumu 2018.gada 29.janvārī, bija pārsteigta par šādu rezultātu, jo lasījusi kādā interneta vietnē, ka likumprojekts par Kopdzīves likuma pieņemšanu, par kuru bija savāktas 10000 balsis, tika iesniegts Saeimā.

Likumprojekts noteic:

1.pants. Kopdzīves līguma noslēgšanas priekšnosacījumi

(1) Kopdzīves līgumu var noslēgt divas fiziskas personas, no kurām vismaz vienas personas dzīvesvieta ir Latvijas Republika.

(2) Kopdzīves līgumu var noslēgt rīcībspējīgas pilngadīgas personas.

(3) Pilngadīga persona ar ierobežotu rīcībspēju var noslēgt kopdzīves līgumu tikai gadījumā, ja viņa pietiekoši saprot kopdzīves līguma tiesiskās sekas. Ja personai ir iecelts aizgādānis, tiek pieņemts, ka persona nesaprot kopdzīves likuma tiesiskās sekas, izņemot gadījumu, ja no aizgādņa iecelšanas noteikumiem izriet savādāk.

(4) Kopdzīves līguma noslēgšanas solījums nedod pamatu kopdzīves līguma noslēgšanas prasībai, nedz zaudējumu kompensēšanas prasībai gadījumā, ja solījums netiek pildīts. Jebkura vienošanās, kura atšķiras no šā panta pirmajā teikumā noteiktās, nav spēkā.¹

Līdz ar minēto likumdevējam nodota likumdošanas iniciatīva par partnerattiecību regulējuma pieņemšanu Latvijā. Minētais apstāklis ir būtisks, jo faktiski tas ir vienīgais atteikuma iemesls, kas bija par pamatu atteikt atzīt Madaru par adoptētāju.

[10] Madara nolēma atteikumu atzīt viņu par adoptētāju pārsūdzēt Administratīvajā rajona tiesā. Augstākās tiesas mājaslapā Ida atrada šādu informāciju: „Bāriņtiesas lēmumam ir tiesiska ietekme, ja tas rada tiesiskas sekas. Tiesiskās attiecības var tikt ietekmētas dažādos veidos, piemēram – kā darbību aizliegums, uzdevums veikt noteiktas darbības, tiesību piešķiršana, tiesību atņemšana, atteikums piešķirt tiesības, tiesību apjoma grozīšana, tiesisko attiecību satura konstatēšana. Administratīvajā procesā tiesā izskatītajās lietās galvenokārt risināti ar bērna

¹ Kopdzīves likuma projekts. Iegūts 31.01.2018 no

https://manabalss.lv/system/initiatives/documents/000/000/771/original/Kopdz%C4%ABves_likums.pdf?1427099309

aprūpes un aizgādības tiesībām, vecāku domstarpību risināšanu, bērna personisko interešu aizstāvību un rīcībnespējīgu personu aizgādību saistīti jautājumi. Atsevišķos gadījumos vienlaikus risināts arī jautājums par zaudējumu un nodarītā morālā kaitējuma atlīdzību”²

Madara un Ida nolēma prasīt morālā kaitējuma kompensāciju 35 000 (trīsdesmit piecus tūkstošus) EUR no Bāriņtiesas, jo uzskatīja, ka šāda prettiesiska rīcība rada ļoti lielus emocionālus pārdzīvojumus, kas viennozīmīgi atstās uz partnerēm milzīgu negatīvu iespaidu. Turklāt šādā veidā partneres tiek diskriminētas, atsakot Madaru atzīt par adoptētāju.

Studentiem, veicot sagatavošanos tiesas procesa izspēlei, jā sagatavo:

- argumenti pieteikumam Administratīvajai rajona tiesai;
- Rīgas pilsētas bāriņtiesas atbilde uz Madaras pieteikumu (paskaidrojumi);

Jautājumi, kuriem jābūt apskatītiem argumentācijā:

1. Vai tiesai, izvērtējot objektīvi visus kāzusa apstākļus, būtu jāatzīst, ka pieteikums apmierināms un pieteicējiem Latvijā ir tiesības adoptēt Mahmudu?
2. Vai Mahmudam ir nepieciešams bēgļa statuss?
3. Vai attiecībā uz Idas ģimeni tiek ievērots vienlīdzības princips?
4. Vai lietā izvērtējams, kas ir ģimenes statuss, un vai šajā gadījumā tam ir izšķiroša nozīme?
5. Vai attiecībā uz Madaras izvērtējumu aizbildņa lomai nav pieļauta diskriminējoša attieksme?

² Administratīvo tiesu prakse lietās par bāriņtiesu lēmumiem. Iegūts 31.01.2018 no <http://www.at.gov.lv/lv/judikatura/tiesu-prakses-apkopojumi/administrativas-tiesibas>